

Niçin Kalkınamıyoruz ?

YAZAN İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU

Biz Türkler Tanzimat'dan beri kalkınmak istedik. Batı'nın kılgını, askerliğini aldık. Bir türlü kalkınamadık. Meşrutiyetçiler kalkınma işini bir maarif işi olarak anladılar. Mektepler açtılar, yeni dersler koydular. Yine kalkınamadık. Ziya Gökalp türkün ululuğunu açıkladı. Dr. Abdullah Cevdet Batı hayranlığını yaydı. Yine kalkınamadık. Atatürk türk yurdunu kurtardı, devleti yeniden kurdu, türklüğü töre, Avrupalılığı örnek yaptı. Yine de tüm olarak kalkınamadık. Niçin, neden? ..

Bu âlemde hiçbir şey nedensiz olmuyor. Her olayın bir nedeni var. Ademoğlu ne kadar akıllı olursa olsun, piyano başına ilk oturupta piyano çalamıyor. Hekim olmayan insan tıp kitaplarını ne kadar okumuş olursa olsun hastayı sağtılamıyor. Her işin bir bilgisi var, her bilginin bir uygulama şekli var. Kalkınma işinin de öyle.

Kalkınmak isteyen bir ulus olarak şimdiye kadar ne yaptık? Kalkınma olayının sosyal nedenlerini inceledik mi? Onbeş yirmi yıl içinde kalkınmış olan ulusların kalkınma gizlerini araştırdık mı? Bu konuda sözü olan bilimlere, sosyologlara, pedagoğlara, bir kere olsun, başvurduk mu? Bunları yapmadık, yalnız konuştuk o kadar!...

Olan oldu. Vakıt da hayli ilerledi. Şimdi ne yapacağız? Kalkınmanın yoldamı ne olduğunu bir kere öğreneceğiz. Devlet adamı, hükümet adamı, millet adamı olarak kalkınmanın bilimini yaparak değil, kalkınmanın yolu yoldamı ne olduğunu öğretmenlerden, bilginlerden, uzmanlardan öğrenerek...

Her şeyden önce öğreneceğimiz bir gerçek şudur : Kalkınma işi teknikle (uygarlıkla) başlamaz, kültürle başlar. Uygarlık kalkınma ağacının kökü değil, yalnız yemiştir. Böyle olunca, kalkınma ağacını başağacı dikmemelidir, sonra kurur! Şimdiye kadar dikilenlerin kurduğu gibi.

Kültür deyince ne anlamalıyız? Şunları : Din, dil, sanat. Bunlara ahlâkı da katabilirsiniz. Bu üç kuvvet yaratıcıdır. İlk toplumları vareden bu üç kuvvettir. Reforma da bu üç kuvvetle olmuştur. Bu gün yer-

yüzündeki uluslar da bu üç kuvvetle yaşıyor. Din vicdan işidir. Doğru, ancak, onsuz vicdan olamaz, vicdansız da toplum olamaz. Dil bir anlaşma işidir. Doğru, ancak, dilsiz ulus olamaz. Sanat zevk işidir. Doğru, ancak, sanatsız yaratıcılık olamaz. İnsan topluluğunun insan kişiliğinin yaratıcı özleri bunlardır. Bunlarsız yalnız kalkınma değil, yaşama bile olamaz.

Sapıtmıyalım, doğru düşünelim, açıkça söyliyelim. Din deyince, softanın düşündüğünü değil, dinin kendisini, Kur'an'ı anlıyoruz, apaçık milliyet dini, eşitlik dini, doğruluk, iyilik, güzellik dini olan Kur'an'ı, islam dinini anlıyoruz.

Dil diyerek Atatürk'ün açtığı yoldan yürüyerek bir hitabet dili, bir gösterit dili olan öz türkçeyi, halkın türkçesini, Yunus Emre'lerin türkçesini, klasik türkçeyi anlıyoruz. Bu ülkenin milli bir sözlüğü olacaktır. Türkçe sözlük yapılmamıştır. Türk dili açıtır, türkçe sözlüğe acıkmıştır.

Sanat deyince lüks anlıyoruz. Ne kadar yanlış! Bu dünyada sanatın sınırları, yerleşmediği insan işi, duyuncu alanı var mıdır? Sanatsız milliyet, sanatsız yaşayış olur mu? Sanat toplumun da, insan kişiliğinin de yaratıcısıdır.

Peki ama, bütün bu işleri nerede yapacağız? Her yerde. Bilimini üniversitelerde, Üniversite dışındaki bilginlerin çalışmalarında, okullarda, camilerde, radyolarda, fikir dergilerinde, konferanslarda, görüşlerde, her yerde.

Bu kalkınmayı başarabilmek için bize yepyeni bir pedagoji de gerek değil midir? İşkilsiz, gereklidir. Peki, sen eğitimci olarak şimdiye kadar ne yaptın? Seksen yıldır yaşayan bir eğitimcinin yapabileceği her şeyi yaptım. Eğitim üzerine edindiğim en yeni düşüncelerim İçtimai Mektep (1) adlı kitabımla Pedagojide İhtilâl (2) adlı kitabımdadır. Allah türk milletinin yardımcı olsun.

(1) İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, İçtimai Mektep (Millî Eğitim Bakanlığı yönünden yayınlanmış yardımcı kitap).

(2) İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Pedagojide İhtilâl (Yeni Adam Yayınlarından).

KISA TETKİKLER

Kaç türlü tenkitçi vardır?

- 1) Eseri değil eserin sahibini tenkit etmek için tenkit edenler.
- 2) Eserin sahibini tenkit etmek için eserin başarısız yerlerini tenkit edenler.
- 3) Eserin başarılı ve başarısız yerlerini anlamayarak tenkit edenler.
- 4) Eserin bütününe anlamıyarak tenkit edenler.
- 5) Eserin bütününe anlayarak tenkit edenler.

Çok eski zamanlarda iptifai bir bilgi vardı. Japonya büyücüleri muhtelif surette yaptıkları istihraclarda grafik işaret kullanırlardı. Kendilerine müracaat edenlere bir kâğıt üzerine mürekkeple bir hat çizdirirler, bunun uzunluğu, kalınlığı şiddet ve istikameti delâletleriyle seciyeleri üzerine teşhislerini koyarlardı.

KAZALARIN SEBEBİ?

Türkiye yer yüzünde trafik kazasını en çok yapan memleketlerden biridir!

Ankara Radyosunda "raconlu" bir trafik saatimiz de vardır. İyi ama, kazaların ruhi sebeplerini bulan, gösteren bir bilginimiz var mı? Belediyeler işaret memurlarına olduğu kadar bu bilginlere de muhtacımız...

AŞK

Tristan Bernard'a atfedilen sözlerin çoğu, gerçekte ona ait değildir.

Bununla beraber Montreal'de çıkan bir gazete, Bernard'ın eline geçirdiği bir mektubunda aynen şu fikrin yazılı olduğunu ileri sürmektedir:

Aşklar, mantariara benzerler. Zehirli veya zehirsiz oldukları işi işten geçtikten sonra anlaşılır.

DEHA HANGİ YAŞTA BELİRİR

Deha'nın hangi yaşta belirmeğe başladığına dair yapılan münakaşalar son zamanlarda bir anket müessesesinin dikkatini çekmiştir.

İnceleme muhtelif zamanlarda yaşamış ve dâhi sıfatını almış 400 insan üzerinde teksif edilmiştir. Bu dâhilerden yüzde 35'i eserlerinin büyük kısmını 60 ile 70 yaşları arasında vermişlerdir. Yüzde 23'ü 70 ile 80 yaşları arasında, yüzde 8'i de bu yaşlardan sonra. Kayda değer büyük eser-

Yazan:

1

TENKİTÇİLER

GRAFOLOJİ

d

Çizgi

KISA TETKİKLER

lerin çoğunun 60 yaşını aşmış insanlar tarafından meydana çıkarıldığı bu suretle anlaşılmıştır.

★

YANILMAZ!

Berthelot :

— Bilim yanılmaz, demişti

Anatoie France da :

— Evet, bilim yanılmaz. Yanılan bilginin kendisidir.

★

AMERİKA'DA BOŞANMA

Amerika Birleşik Devletlerinde Nettie Weissmeyer adında bir kadın kocası iyi konuşmadığı için boşanmıştır.

«Ecel geldikçe cihane, baş ağrısı bahane» derler ya, bu da böyle. Kadın kocasıyla yaşamayacağını anlamış dilini bahane etmiş.

★

FIKİRLE KALEM

Julien Green her yazar gibi fikrin kaleni geride bırakmasından yakını dururmuş, Günün birinde şunu demiş :

— Fikirler uçarlar. Kalemler yaya yürürler. Yazarların felâketi bunlardan îeri gelir.

★

FARABI'NIN UZ GÖRÜŞÜ

Türk büyüğü Fârabi tek dünya devletinin kurulmasını ilk tavsiye eden düşüncüdür. Devlet başkanının mutlaka bilgin ve feylesof olmasını isteyen de kendisidir.

★

BİRTAKIM YAZILAR

Steinbeck şöyle demiş :

— Birtakım yazarlar vardır, yazılarını gelişi güzel süslemek isterler. Bunlar makyaj yapmasını beceremiyen kadınlara benezerler.

★

JOHN PUDNEY

Amerikan şairi Jehn Padney şöyle demiş :

— Dünyayı yönelten duygudur. Gönülle düşüncelerin baştan çıkarmak eldedir de düşüncelerle gönüllü baştan çıkarmak elde değildir.

★

Rene de Week

İsviçreli romancı, şair, feylesof bir dostuna yazdığı yazıda şunu demiş :

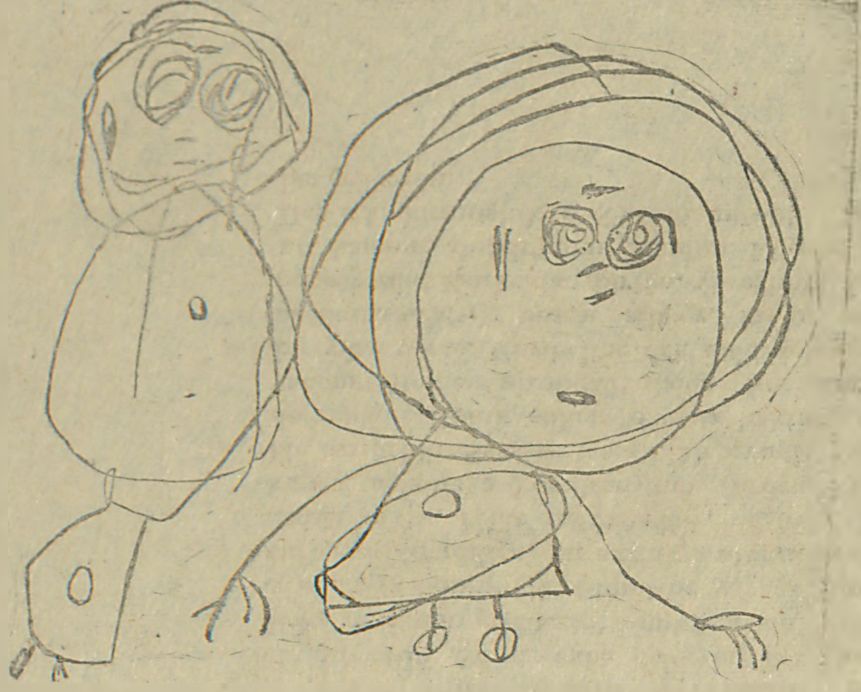
«Önemli olan, söyleneni dinlemek değil, söylenmiyeni anlamaktır.»

Bu kısa sözünü öğrendikten sonra René ve Week'in hem de psikolog olduğu anlaşılıyor.

RENE DE WEEK

de

Cebacab

Fadime Baltacıoğlu

Samime BALTACIOĞLU

Henüz iki buçuk yaşında idi. Yaptığı bir insan resmini babasına gösterdim. Ne düşündüğünü sordum. Şunları söyledi :

— Dünya çocukları resim yapmaya ortalama üç buçuk yaşında başlarlar. Fadime henüz iki buçuk yaşında. Sonra resme henüz başlamış olan çocukların yaptığı insan resimlerinde gözün bir tek çizgisi olduğu görülür. Oysa ki, Fadime gözün etrafına dört, beş çizgi koymuş. Dikkatimi çekti bu.

— Peki Baltacıoğlu, bundan ne anlıyorsunuz?

— Besbelli ki Fadime plâstik sanatlar için vergili bir çocuk. Büyüyünce belki de ressam olur.

Aradan yıllar geçti. Fadime orta okul, lise öğrencisi oldu. Durma-

yıp resim yapıyordu. Lisesinin ikinci sınıfını bitirmek üzere idi. Babası bir gün bana şunu dedi :

— Bu çocuk gece yarısından sonra, saat ikilere kadar ders ezberliyor. Ders ödevi diye de kurbaga iskeleti çiziyor! Böyle giderse ona çok yazık olacak. Onu liseden almak istiyorum. Fadime Allah'ın sanat vergisi ile yarattığı bir çocuktur, sanatçı olacaktır.

Baltacıoğlu'ya inanıyordum. Fadime'yi liseden aldık. Ezbercilikten, kurbaga iskeleti çizmekten kurtardık. Ona bir hoca lazımdı. Bu hoca kim olabilirdi? Baltacıoğlu klâsik yolda yeni bir ressam olarak tanındığı Mahmut Cûda ile görüştü. Cûda haftada bir defa Acıbadem'e geliyor, Fadime'nin çalışmalarını görüyor, tenkitlerini yapıyordu.

Radyo Saati On Dakikadır

Bir saat altmış dakikadır. Ancak saatten saata fark vardır. Radyo saati 60 dakika değil, 10 dakikadır. Her kim ki her ne konu üzerine olursa olsun, ne rütbe hoş söylesen söylesin olağanüstü bir niteliği olmayan, bir konu üzerine tam 60, 50, 30, 20, dakika söz söylemek illetine müptelâdır, yalnız dinleyicilerin kafasını ağrıtmakla kalmaz, şöhretini de yiyip bitirir. Ankara radyosunda yapılan radyofonik yayımların ideal bir örneği «Geçmişte Bu Gün» saati idi. 1) Canlı, hareketli olaylar. 2) Temiz Türkçe. 3) Radyofonik söyleniş. 4) Üç beş dakikalık bir zaman içinde olup bitene. 5) On buçuk gibi gecenin dinlenemeye, esinlenmeye en elverişli bir zamanında olması. Bütün bu saatler «Geçmişte Bu Gün»ün lehinde idi. Saat 7,30'a konunca psikolojik şartlarının en önemlilerinden birini kaybetmişti. Radyo yayımlarının da bir psikolojisi vardır.

Baltacıoğlu.

(Altı
16'nei say-
fada)

DA

Daha önceki
punto olgusu

PETEGOJİDE İHTİLÂL

Yazan : Haldun ÖZEN

en

yılını

Türk eğitimcileri... Türkiye'nin körpe insan kaynakları sizin elinizde. Kendikendinize sorunuz: Bu kaynakları yeteri kadar işleyebiliyor muyuz? Bu kaynaklardan gereği gibi faydalanabiliyor muyuz? Yoksa eğitim anlayışımız, görevinin tersine sonuçlar mı veriyor? Eğer böyle oluyorsa, ne duruyoruz? Kafamızı bu yoz anlayıştan temizleyelim. İnsan kişiliğinin evrimini yeniden anlamaya çalışalım. Yalnız gözümüzle, kafamızla değil. Yaratıcı bir insan yerinde bütün kişiliğimizi çalıştırarak, bütün hayat deneylerimizi seferber ederek. Türk gençliğini artık okutucu, ezberletici, kişiliğini körletici bir pedagojinin sultanından kurtaralım. Artık eğitimin sosyal görevi nedir, millî eğitim nedir, demokrasî eğitimi nedir? anlayalım!

Türk eğitimcileri, uyanın... Türkiye bir millî eğitim ihtilâli bekliyor. Pedagojide ihtilâle doğru...

İsmayil Hakkı Baltacıoğlu, yeni yayımlanan *Pedagojide İhtilâl* adlı kitabında şu acı gerçeği belirtiyor: «Yüzlerce köyde yüzlerce ilkokul gördüm. Acı olan gerçek şudur: ilkokul açıldıktan sonra okul çevresinde hemen hiçbir değişiklik olmuyor. Köylüler yine yakanamıyorlar, yine elleriyle yiyorlar, yine tezeği dizlerinde kırıyorlar. Demek oluyor ki ilkokul, en yakın sosyal çevresi olan köy üzerinde bile hiçbir etki yapamamıştır. Niçin?»

Türkiyede yıllardanberi eğitimin büyük problemi şudur: Sosyal çevrenin şartlarına uygun olmakla birlikte hem de bu çevreyi geliştirme yeteneğini taşıyacak gerçek aydınlar yetiştirmenin yolu veldami nedir? Kalkınalım, diyoruz. Kalkınma lâfla olmaz. Kalkınma insanı tanımakla, ona hakettiği değeri vermekle başlar. Önce, Türkiye'nin insan kaynaklarını israf edilmekten kurtaralım.

Memleketimizin gerçekleri içinde ömrü boyunca yoğrulmuş olan Baltacıoğlu *Pedagojide İhtilâl* adlı yeni eserinde yoz eğitim anlayışlarına karşı yeniden ayaklanıyor. 1912 yılındanberi yayımladığı eserleriyle; özellikle *Talim ve Terbiyede İnkılâp'la*, *İçtimai Mektep'le*, *Öğretmen'le*,

Toplu Tedris'le, *Rüyamdaki Okullar'la* defalarca yere vurduğu entelektüel pedagojiye yine karşı çıkıyor. Birtürlü ölmek nedir bilmeyen bu görenek devini seksen yaşın bütün bilim ve felsefe gücüyle son defa, artık direlemeyecek şekilde yere vuruyor.

Yazar, ömrünün elli yılını eğitim konusuna vermiş bir insandır. Gençlik yıllarındanberi psikoloji, sosyoloji ve felsefe alanlarında pek çok eserler vermiştir. *İçtimai Mektep* adlı eserinde sistemleştirdiği eğitim felsefesinin evrensel ilkelerini yıllarca tecrübelerinin potasında yoğurmuştur. *Pedagojide İhtilâl* bu uzun deneyin en canlı, en kendine özgü (orijinal) ürünüdür.

Amerikalı eğitimcilerden Fay Kirby, türkçesi *Türkiyede Köy Enstitüleri* adıyla yayımlanan değerli doktora tezinde Baltacıoğlu hakkında şunları yazıyor: «Baltacıoğlu pek haklı olarak gördü ki, Türk eğitimcilerinin Batı tarihindeki hataları tekrarlamasına lüzum yoktur... Baltacıoğlu, Batı eğitim düşüncesindeki hataları derhal sezdi ve Batı usullerini hem pedagojik yönden, hem de ekonomik yönden tenkit etti... Entellektüalist eğitim görüşünü, daha Köy Enstitüleri gelmeden çok evvel, İsmail Hakkı Baltacıoğlu yıkmış bulunuyordu... Baltacıoğlu Türk pedagojisinin babası ve uluslararası ölçüde bir pedagoji düşünürü olarak tanınmaya hak kazanmıştır.»

Bayan Kirby'yi bu hükümleri vermeye götüren neden, hiç şüphe yok ki, Baltacıoğlu'nun *İçtimai Mektep* adlı kitabıyla eğitim felsefesi dünyasına getirdiği yeni anlayıştır. Bu felsefe sistemine yeniliğini veren, herşeyden evvel, Baltacıoğlu'nun kişilik anlayışıdır. Büyük eğitimci bu tezini Uluslararası Sosyoloji Derneği'nin XV'inci genel kuruluna sunduğu *Conception Socio-psychologique de la Personnalite* adlı bildirisinde de savunmuştur. Prof. Hilmi Ziya Ülken'in *Sosyolojinin Problemleri* adlı kitabında açıklandığına göre; bu tez, Durkheim ile Bergson arasındaki derin tezadı, kişiyi ve toplumu aynı kaynaktan çıkarmak isteyerek çözümleyen görevci (fonksiyonalist) bir kuramdır.

Baltacıoğlunun felsefesinin temelinde yatan ikinci anlayış verim anlayışıdır. Ekonomi verimi de içinde olduğu hâlde toplumsal değeri olan her türlü verim. Eğer eğitim bu verimi veremiyorsa sosyolojinin gerçeklerine ve içinde bulunduğu toplumun şartlarına uygun gerçek bir eğitim değildir. Toplumsal değeri olan verimi doğuran nedenler üç tanedir: Eğitimin kişilik anlayışı, çevre anlayışı, çalışma anlayışı. Bu üç neden anlayışındaki noksanlık ya da yanlışlık verimin, sosyal değeri olan verimi azaltmasına yol açar. Birçok hallerde de sosyal değeri olan bir verim hiç elde edilemez olur. Eğitimin sonuncu ilkesi başlatma (*initiation*) ilkesidir. Bir eğitim yurdunda alınacak eğitim, sosyal değer taşıyan bir kişiliği tam olarak kazandırmaz. Ancak o kişiliği edinmemize, o kişiliğin yaratıcı sırlarını kendi kişiliğimizde duymamıza yarar. Eğitim yalnız bir başlatmadır.

İşte, Baltacıoğlunun eğitim felsefesinin ilkeleri psikolojinin, sosyolojinin, sosyo-psikolojinin verilerine dayanan bir evrim anlayışıyla bu bes kaynaktan çıkmaktadır. Eğitimin beş evrensel ilkesi şunlardır: Adam yetiştirmek insanlara ulusunun kültürünü, zamanın tekniğini kazandırmak demektir (*Kişilik ilkesi*). Adam yetiştirmek için yapılacak ilk iş adamın yetişeceği çevreyi var etmektir (*Çevre ilkesi*). Adamın ulusunun kültürünü, zamanın tekniğini çevreleri içinde yaşayarak edinebilir (*Çalışma ilkesi*). Adam kültür, teknik çevreleri içinde yaşayarak, toplumsal verim vererek yetişebilir (*Verim ilkesi*). Adam yetiştiricilerin işi insanları kültürleştirmeye, tekniikleştirmeye, toplumsallaştırmaya başlatmaktır (*Başlatma ilkesi*).

Baltacıoğlu *Pedagojide İhtilâl* adlı eseriyle dünya eğitimini saplantılarından kurtarma savaşını yeniden açıyor. Keskin eleştirisinin neşterini dünya pedagoji tarihine tekrar tekrar batırıyor. Dünya eğitimcilerinin düşüncelerini inceliyor, yanlışlıkların gösteriyor. Türk eğitim felsefesinin ilkelerinin bu düşünceler karşısındaki üstünlüğünün nedenlerini açıklıyor. Baltacıoğlu'nun eği-

(Alıntı 5'inci sayfada)

nin

bir

n

o

Bence; Atatürk'ün en büyük eseri Türk milletinin yaratma kabiliyetini hiç bir inkılâpçıya yahut hiç bir fikirciye müyesser olmayan bir sanatkârına müyesser olmayan idare eden, bütün medeni hamlelerini sana'ikârlarına müyessir olmayan muazzam bir ihtirasla bu düşünceye inanmasıdır.

Büyük Atatürk'ün akıllara hayret veren bütün maddî teşebbüslerini idare eden, bütün medeni hamlelerini kovalayan yaratıcı kudreti işte bu anlayış ve duygus dehasıdır.

gözetile
anlaması ise
hiç bir mil
değış

Bu kelime son sayfa-
dan alınacak; bu
İkinci Sıfırın
İkinci Sıfırın
Alınacak

eda

(Birinci sayfadan)

Patagojide İhtilâl

(Birinci sayfadan)
Pedagojide İhtilâl: Durkheim'in sosyolojide, Freud'un psikolojide, Bergson'un felsefede vardığı sonuçları yeni görüşle ele alan, birtarandan bir yaratıcı bileşim (sentez) çıkaran bir felsefedir.

Pedagojide İhtilâl yalnız bir eğitim felsefesi eseri olmakla kalmıyor. Baltacıoğlu'nun bütün bir dünya görüşünü ortaya koyuyor. Milliyet, kültür, uygarlık, gelenek, din, dil sanat, millî kalkınma konularını aydınlatıyor. Eğitim felsefesiyle millî kalkınma felsefesinin birbirini nasıl tamamladığını da gösteriyor. Eser bu yönüyle da dünya milletlerini yakından ilgilendirecek niteliktedir.

Pedagoji, İhtilâl hakkında Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman, Ulus, Vatan gazeteleri; Kitap - Belleten dergisi yazılar yayımladı. Ankara Radyosu, İstanbul Radyosu tanıtma programları yaptı. Yalnız Milli Eğitim Bakanlığında hiçbir tepki gelmedi.

İşin bu kertesinde soruyu sormalıyız: Türk devletinin, Türk hükümetlerinin bir milliyet, kültür, eğitim politikası var mıdır? Bir politikanın var olup olmadığı ancak aksiyona varan oluşlardan, bu oluşların incelenmesinden çıkarılabilir. Pedagojide İhtilâl kertesinde bir kültür ve felsefe eserine karşı Türk devletinin tepkisi ne olmuştur? Yalnız şu: «İhtilâl sözüyle ne kastediyorsunuz?» diye Baltacıoğlu'yu mahkemeye göndermek... Bu durumda, başka bir şey yapma gücünde olmayan devlet adamlarımıza soruyorum: Milliyet işinde, kültür işinde, eğitim işinde Türk toplumu yararına bir politika izleme gücüne ne zaman kavuşacaksınız?...

Büyük İnsan GRAFOLOJİ Şahsiyeti

***

Bu değerler, onun yüreğini, ruhunu o derecede kapsamıştı ki, diğer ufak ve ferdi değerlerin seyrini bulmak mümkün değildir. «Mutedil adam» mefkûresi bu hilkatî kat'iyen ifade edemez.

Atatürk'ün yüreğini ve ruhunu görmek onu ferdi hayatından uzaklaşarak seyretmekle mümkündür.

Atatürk'ün haricî tesirlerin karşısında bozulmayan bir idaresi, tabiatın bütün kuvvetleri gibi zaruret, icabın bir tecellisi idi. Hiç bir hadise, hiç bir ölüm korkusu onu tuttuğu yoldan çevirememiştir.

Atatürk, mistik tarihçilerin kabul ettiği Türk milletini ölümden kurtulma sırrına mazhar eden esmanlarda edindim. Bu tezler Batı anlayışı ile çalışmaktadır. Ne olursa olsun, açıklayacağım.

Ben Yeni Adam'ın satışı ile geçinmiyorum. Onun okunmasını istiyorum. Siz okuyucularımın bildirecekleri adreslere örnek nushaları göndereceğim. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

rengiz bir fert te değildir. Atatürk; hayat ağacının kuruyan, artık meyve vermiyen hasta dallarını hiç acımadan kesen, budayan, ona mükemmel bir medeniyet aşısı vuran, bu aşığı vurduktan sonra bahçıvanlar gibi ağacın hayatını fırtınalara, böceklerle, kurtlara terketmiyen, onu daima gözliyen, kıskanan, koruyan eşsiz bir san'atkârdır.

Bütün aşılar gibi, bu medeniyet aşısının da hakikî kıymeti ancak meyvaları kemale geldikten sonra anlaşılacaktır.

Bu itibarla Atatürk'ün Türk tarihindeki yeri 'eskiyi tamire, yahut ayrı cinsleri yaklaştırmaya çablayan Tanzimat ve Meşrutiyet inkilâplarının yeis getirici çabalarından tamamen ayrıdır. Onun için Atatürk inkilâplarının ispat ettiği hakikat şudur: Sosyal gelişmede büyük insanların rolü, tesiri yalnız büyük olmakla kalmıyor. Bu rol, bu tesir bazan sosyal kaderciliği inkâr ettirecek, hattâ sosyal determinizmi dahi şüpheye düşürecek derecede iradeleşebilir.

Birlik (Bilecik)

BÜTÜN MAHKEMELERİ İLGİLENDİREN BİLİM

I. H. Baltacıoğlu aşağıdaki sorular üzerinde incelemeler yapmakta ve raporlar vermektedir :

★

Bu yazı, bu imza sahte midir, değil midir?

★

Bu yazıda kazıntı, tahrif var mıdır, yok mudur?

★

Bu yazının şu iki parçası aynı zamanda mı yazılmıştır, ayrı zamanda mı?

★

Bu yazıya başka bir yazı katılmış mıdır?

★

Bu pul başka bir yerden mi getirilmiştir?

★

Bu yazıyı yazan insan normal bir insan mıdır?

★

Bu mektubu yazan insanda ne gibi temayüller vardır?

★

Bu yazıyı yaza, doğru, ahlâklî bir insan mıdır?

★

Bu yazıyı yazan insanın düşünlülüğe mi, duyarlılığa mı, yapıcılığa mı istidadı vardır?

★

Bu yazıyı yazan insana nasıl bir mesleğini tavsiye edersiniz?

Yazılmış

Çekirdek

7

7

★

de

Yeni Adam'ı
Nicin çıkarı-
yorum
(Birinci sayfadan)
Bu kısım Atatürk'ün
bu sayfadaki yazılarının sonuna
kötüleştirilecek

İsmayıl

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu
Acıbadem, Günel Sokak
No : 5. Telefon: 36 25 44

Bu

2k

Türkler Sürrealizmin Kurucularıdır

(Ortala)

Yazan : İsmail Hakkı BALTACIOĞLU

İsmayıl

Türk ve İslâm Sanatları Enstitüsü'nün yıllık toplantısında bu satırların taşıdığı kanaati sezdiğim sırada tiyater arasında bulunan değerli ressam, değerli fikir adamı Nurullah Berk Baltacıoğlu'nun sözcüğüne dik kat edin, Batı plâstik sanatları bizim hattatlık geleneklerimize doğru gidiyor» demişti. N. Berk bu gerçeği o ay içinde Ankara'da toplanan uluslararası Türk Sanatı kongresi sekreterliğine verdiği bir bildiriye açıklamıştır.

Sanat eserini sonuna kadar çözümlenecek olursak onun da bir varlık felsefesi olduğunu göreceğiz. «Varlık nedir?» sorusuna her sanat eseri kendine göre bir karşılık verir. Türk sanat anlayışına göre canlılar âleminde şu üç gerçek göze çarpınaktadır :

1) Canlılar geometri dışında olan organik varlıklardır..

2) Canlılar türlü organların türlü görevleriyle yaşarlar.

3) Bu organlar, bu görevler yaşama bütünlüğü için vardır.

Varlığı bir canlılık âlemi olarak anıyan ve bu canlılık dışında kalan her nesneyi, her varlığı ilk ve son gerçek olarak anladığı canın de-küntüsü, kalıntısı olarak gören bu anlayışa canlılık (vitalisme) adını verelim.

Şimdi bu anlayışla Yunan mimarlığına bakalım. Gözümüze ilk çarpan gerçek bu sanatın canlıdan kaçıcı ölüde, geometride kendini bulucu olmasıdır. Oysaki Türk Yunanlığı gibi bütün bu can mucizeleriyle dolup organik âlemi bırakıp da, soyut akla düşündüğü geometri âlemine kapanmamıştır, tersine, tabiata yönelmiştir. Onu bir bilgin gibi anlamaya çalışacağına, bir feylesof gibi duymaya, sezmiye çabalamıştır. Onun için Türk plâstik eserleri, her şeyden önce canlı birer organizma olarak almıştır. Sanat eserine bu organikliği vermek için de elinden geleni yapmıştır.

Canlılar âleminde gördüğümüz gerçeklerden biri de şudur: Canlı varlıkların organlarından her birinin kendine özgü bir görevi vardır. Hiç bir organ görevsiz değildir. Aslanın yelesi, tavus kuşunun tüyleri, bülbü-

lün sesi de içinde olmak üzere, hiçbir organ yararsız değildir. Yararlılık (utilitarisme) biolojinin anayasalarından biridir. Tabiatteki bu organ ve görev anlaşması, Türkün en kuvvetli sanat geleneklerinden biridir.

Bu konuyu görevcilik (fonksiyonnalisme) başlığı altında incelemiştir bulunuyoruz.

Kendimizi bir Türk mimarı, hattatı, bezemecisi yerine koyarak tabiata, ilkin bitkiler âlemine bakalım, ne göreceğiz? Bu bitkilerde gövde, dal yaprak, çiçek türlü biçim, renk ayrıntıları bir yana, canlı yaşayan, üreyen varlıklarda göze çarpan en büyük gerçek nedir?

Onların eksiksiz, aksaksız kendi kendilerine yetici birer bütün hiçbir ek, hiçbir yama almayan birer canlı bütünlük olmaları değil mi? Şimdi bir de hayvanlara, bu sırada onların en olgun soyu olan insana bakalım. İnsan da öyle, binbir parçadan, biçimden, reaktan olma, eksiksiz, aksaksız bir bütündür.

Bu görgüde tabiat düşüncesi ile birlik, bütünlük düşüncesi birbirine karışıyor. İşte Türkün bütün plâstik eserlerinde baş eğdiği, tabiat, oluş, varlık yasası bu bütünlük yasasıdır. Türkün camisi, medresesi, hamamı, çeşmesi, yazısı, mobilyası, âletleri, bezemesi, hep birer bütündür. Türk sanat eserlerinde hiçbir parçayı bütünü bütünlüğünü bozmadıkça, bütünü sakatlamadıkça ayrılmazsınız. Türk sanatında bütünlük geleneğinin ne kadar kuvvetli bir gelenek olduğunu anlamak için yalnız mimarlık eserlerine değil, mutbâk eşyasına kadar en ufak eserlerine bakınız.

Türkün bu tabiatçılığı ile Batının tabiatçılığı arasında yine de bir ayrılık vardır. Şöyle ki, Batı bu tabiatın yalnız şeklini, görünürünü kopye etmiş, tabiatçı (naturaliste) kalmıştır. Türk ise, bu tabiatın kanunlarını duymuş, sezmiş, canlı varlıklarda gelip geçici olanı, mânayı sezmiştir. Onun için Türk bütün sanat eserlerinde idealist ve sürrealist kalmıştır. Böylece geometricilik dışı kalma, organlaşma ve bütünleşme, bütün Türk plâstik sanatlarının ana-

yasası olmuştur. Türkün bütün güzel sanatları, mimarlığı, resimciliği, yazıları, bezemeleri bu anayasaya boyun eğmektedir. Türk bu yasaya o derece boyun eğmiştir ki, yanlış olarak arabesk dedikleri o geometrik bezemeleri bile tıpkı bir bitki, bir hayvan gövdesinin dokusu gibi organlaştırmıştır.

Her ulus gibi Türk ulusunun da güzel bulduğu, güzel olarak benimseydiği oranlar vardır. Onları, meselâ kubbenin genişliği ile yüksekliği, kapının, pencerenin eni ile boyu arasında bulursunuz. Bu oranlar, yabancı eserlerdeki oranların tıpkısı değildir. Çünkü her ulusun oran anlayışı kendisine göredir. Kare dediğimiz şeklin ulustan ulusa değişen hiçbir özelliği yoktur. Oysaki dikdörtgen, eni, boyu, sonsuzluğa kadar değişen bir şekildir. Türk ve İslâm mimarlığında kemerler genel olarak kırık kemerler olmakla birlikte birbirinden ayrı kemerlerdir.

Şimdi oran dediğimiz bu genişlik, yükseklik, en, boy, uzunluk, kısalık uygunluğunun kaynağı nedir? Gerçi bu soruya karşılık olarak Herbert'in altın bölge (section d'or) teorisini işaret edip geçmek vardır. Ancak, altın bölgenin kendisi bir inceleme konusudur. Bu idüğü mü gözlemek kolay değildir. Yalnız yıllardan beri İslâm ve Türk sanat yazılarının estetiği ile uğraşmanın verdiği cesaretle şu kadarını söyleyebilirim ki, Türk sanat yazılarında oran, altın bölge, güzellik dediğimiz ölçülerin tek kaynağı insan gövdesi, insan anatomisidir. Sülüs, nesih, tâlik, divanî, rika gibi bütün sanat yazılarının ana şekilleri, insan gövdesinin, insan pozlarının estetiği ile ilgilidir. Türk sanat yazıları da resim, heykel gibi bir gövde sanatı, bir plâstik sanattır. Bu görüşten hareket ederek şunu sezebiliriz. Mimarlıkta, mobilyacılıkta, bütün bezeme sanatlarında güzelliğin ölçüsü yine insan gövdesi, insan duruşlarıdır.

Oranın insan gövdesi ile ilintisi olduğunu ileri sürmekle zihinleri karıştırmış olabiliriz. Heykel, resim güzelliği ile insan güzelliği arasında

(Altı 9'uncu sayfada)

Analiz ?

Analiz ?

Rafael'in Bu Tablosu Üzerinde Ne Düşünüyorsunuz ?

Bütün dünyaya ün salmış olan ressam Raphael'in şu tablosuna bir bakın. Dikkatle, uzun uzadıya bakın. Ne görüyorsunuz? Bir kadın resmi, değil mi? Nasıl kadın? Güzel bir kadın! Başka ne görüyorsunuz? Sanat eseri! Niçin sanat eseri? İnce iş, güç iş! Sanatkâr bunu yapmak için çok emek sarfetmiş. Başka? Başka... Başka bir şey görmüyorum. Peki, sizi bu tabloda çeken nedir? Kadın olması, güzel kadın olması değil mi? Bu tabloda sizi çeken, kadının cinsi cazibesi, albenisi değil mi? Olabilir. Bodin'in Panseur'un deki anlam bu tabloda var mı? Yok! Peki, Ortaçağ primitiflerindeki mistiklik? O da yok! Ey.. Sfenks'in sonsuzluğu düşündüren bakışı? Yok, o da yok! Öyleyse, cinsi cazibeden başka ne var bunda? Artık sanat eserlerini oldukları gibi görelim. Ezberlettikleri gibi değil! Rönesans yalnız tabiata, şekle, figüre gitmesini bildi. Anlama gitmesini bilmedi. Figüratif almayı bildi, nondiğüratif olmayı bilmedi.

R

R

s

z

o

f

2

Türk Basınından Seçme Yazılar

Yazan: Ahmet KALAKLI

LÂİK KAFİ

(Tercüman) İstanbul

Sayın Prof. Z. Fahri Fındıkoğlu'nun yıllardanberi büyük emek ile çıkardığı, memleketin ciddi ve önemli dâvalarına el atan «Meslek» gazetesinde okuduğuma göre :

Şimdi Beşiktaş Müftülüğü yapmakta olan Mehmet Fuat Çamdibi, aslında Yüksek Kimya Mühendisi'dir. Hâlen altmış yaşlarında bulunan sayın hocanın ilgi çekici hayat hikâyesini, kendi ağzından dinliyelim:

«— 1929 da, İstanbul Üniversitesi Kimya Bölümünden yüksek kimya mühendisi olarak mezun oldum. Bir ara serbet çalıştıktan sonra Teknik Üniversite Sınai Tahlilleri kürsüsünde asistan olarak görev aldım. Burada sekiz yıldan fazla bir süre çalıştım. Bir gün, üniversiteyi ziyaret eden, devrin Millî Eğitim Bakanı, beni sakallı olarak gördüğü, namaz kıldığını duyduğu için, bir bahane ile oradan uzaklaştırdı. Bundan sonra ben de kendimi tamamen dine verdim. İlk önce köylere gidip «Köy imamlığı» yaptım. Daha sonra 1950 yılında Beyoğlu Fetva Müsevvitliğine getirildim. Son beş yıldanberi de Beşiktaş Müftüsü olarak görevimi yapıyorum.»

Sayın Çamdibi, tahsili ve görüşü nisbetinde aydın, ilmsever, hoşgörücü bir insandır. Dünya işlerinde ilmin her şeye üstün olduğuna inanır. Batı medeniyetine erişmek için lisan öğrenmenin, yabancı ülkelere giderek esash tetkikler, denemeler yapmanın lüzumunu, her fırsatta söyler. Kimya mühendisliği gibi kârlı bir işi bırakıp neden böyle az gelirli, feragatlı bir işe girdiğini soranlara şu cevabı vermektedir:

«— Ben vatanın dini ihtiyaçlarını cevaplandırmak, müslümanlığın kıymetini herkese anlatmak için bu yolu seçtim. Hayatımdan çok memnunum. Dünyanın en büyük nimetlerini bugünkü görevime değiştirmem.»

İmdi, çoğumuz bir türlü çözemediğimiz, yobazca bir din düşman-

lığı ile karıştırdığımız «Lâiklik problemi» bu sayın müftünün söz ve davranışları ile gayet güzel açıklanmıştır. Kendisi hem bir müsbet ilim adamı, hem de az kimsede bulunur ölçüde samimî bir din mensubudur. Demek ki, onun sağlam kafasında, din ile bilim, hiçbir zıtlığa, hiçbir gelişmeye uğramadan barınabilmektedir. Buna karşı, adı her ne ise, onu, sakal bıraktığı ve namaz kıldığı için Üniversite asistanlığından atan Millî Eğitim Bakanı, tam ve katmerli bir yobazdır. O adam, ne ilme, ne de dine inanmaktadır. Daha önce gelse, «Şeriat isteriz!» avazeleri ile yenilik hareketlerine karşı çıkan, taassup alaylarının başına geçebilirdi. Tek özelliği başka bir devirde gelmiş olmaktır. «Devrimcilik»

eski yobazların «şeriatçılık» kafası ile yürüttüğü için namaz kılan bir ilim adamını harcamaktan sakınmamıştır.

Şu halde lâik kafa ne demek? Lâik kafa ileri kafa demektir. Böyle kafa namusludur ve tarafsızdır. Partizan değil, doktrin hastası değil, hakikate saygılı, hoş görücü ve başkalarının fikrine değer vericidir. Lâik kafa, dindar ise, ilme de önem verir. Dinsiz olsa bile din işlerine saygılıdır. Velhasıl bu iki şeyi birbirine karıştırmaz. Her türlü fikir ve insanın, bir toplum içinde, boğuşmaksızın yaşayabileceklerine inanır.

Bilindiği gibi, en büyük fizik ve matematik bilginlerinden olan Pascal aynı zamanda eşsiz bir din ve inanç adamıdır. «Hristiyanlığın» en ateşli «Savunma» sını yapmıştır. İlahiyat konularında, hâlâ sayılan bir yetkilidir. «Taşra Mektupları» adlı eserinde, hem aklı ikna etmek hem de gönüllere söz geçirmek yolunu bulmuştur. Çünkü Pascal, lâik bir insandır.

Görülüyor ki, din yazı ve devlet adamlarımızın sahiden «Lâik» oimasında, bizi kurtaracak kadar büyük faydalar vardır.

BİR KOMPLEKS

Yazan : Tarık BUGRA
(Yeni İstanbul)

YABANCI memleketlerden birine giden bir Türk genci yurda dönmeye karar verdi. Rasin adındaki bu değerli gencin oradaki aylık kazancı 20 bin lirayı buluyordu. Fakat kararda paranın rolü yoktu, Rasin Türkiye'ye «Türkiye'deki ahlâk prensiplerinin aksi istikâmetinde akan büyük sel felâketi içinde boğulmaya mahkûm» olmaktan korktuğu için gelmeyecekti.

Rasin ahlâk durumumuz hakkındaki bu teşhisi ile yeni bir keşifte bulunmuyor, fakat lüzumundan pek fazla bilinen bir gerçeği tekrarlıyordu. Bu bir.

İkincisi ve asıl önemlisi, Rasin «büyük sel felâketi içinde boğulmak» istemiyen tek temiz insan değildir. Türkiye'de aynı endişeyi tâ canevinde duyan yüzbinlerce insan vardır. Rasin'in bunlardan farkı o «büyük sel felâketi»nden kaçışı değil de, yurd dışına kaçışıdır. Bu cümle ile şunu demek istiyorum, şu kompleks: Rasin kompleksi felâketten kaçış değil, felâket yaratan kaçıştır.

Yurd dışına akınların başladığı bu devrede meseleye bir de bu açıdan bakınız, Türkiye'de Türkiye'den kaçmış yüzbinlerin yaşadığını fark edeceksiniz. Bunlar kendi ahlâk dâvalarını batağa girmemekle çözdüklerini sanmakta, gafletlerini vicdan huzuru saymaktadır. Halbuki bataklık büyümekte, sırf onların aksiyon adamı olamayışlarından büyümektedir: Gafletleri devam ettiği takdirde ergeç onları da yutacaktır. Ve Rasin gibileri işte yutulmuştur bile. Onun artık ne Türkiye, ne de kendisi için şansı vardır. O artık, asırlarca süren ve milyonlarca defa tekrarlanan «Serseri Yahudî» trajedisine mahkûmdur. Kazanç ve başarısının teselli gücü de bu trajedinin ağdası karşısında milyonlarca defa ilfâs etmiştir, bunu Rasin ve Rasınları de deneyecektir.

(A+)

İkinci Sütunun Sonuna

Daha Küçük Puntto

B

Öne

Bu makalenin En Sonuna

lar

egri

su

kadınları

KÜLTÜR DÜNYASINDA OLANLAR

ERKEKLERLE EŞİT HAK

Fransız kadını dün ilk defa -kâğıt üzerinde kalacak bile olsa- erkek vatandaşları ile tam eşitliğe erişmiştir. Medenî kanunun Napolyon devresinden kalma maddelerini tâdil eden ve geçen yaz Parlâmentoda onaylanan hükümler dün yürürlüğe girmiştir. Bundan böyle Fransız kadını bankada kendi adına hesap açabilecek, kocasının iznini almadan iş hayatına atılabilecek ve mülkünü dileğince kullanabilecektir. Fransız kadını yine kocasının iznini gösteren imzası bulunmaksızın kredili alış veriş yapabilecektir. Fransız kadını oy hakkını ancak ikinci dünya savaşından sonra elde etmiştir.

FRANSA'DA MONOKİNİ YASAKLANDI

Fransa'da Yüksek Mahkeme dün, kadınların göğüslerini kapatmayan mayolar giymelerinin, ahlâka aykırı bir hareket olduğuna karar vermiştir. Adalet Bakanının, iki yazdır monokini'nin, Fransız Rivierası'nda yaygın olduğunu değinerek yaptığı müracaat üzerine, Yüksek Mahkeme, bu konuda şu kararı almıştır: «Herkesin girebildiği bir plâda, bikişinin sadece altını giyerek dolaşan bir kadın, kendisini ahlâka aykırı bir şekilde teşhir ediyor demektir.»

BİR KÖYDE, TOPLUM KALKINMASI KURULU TEŞKİL EDİLDİ

Antakya, 7 (Güney İleri Merkez Pürosu — Teleks) — Altınözü ilçesinin «Karsu» köyü, Türkiyede ilk defa olarak «köy toplum kalkınması kurulu» teşkil edilmiştir. Altınözü ilçesi, toplum kalkınması yönünden pilot bölge olarak seçilmiş, geçen yaz aylarından itibaren buradaki köylerde incelemeler başlamıştı. Çukurova bölge plânlama projesi elemanları Karsu köyünün ihtiyaçlarını tesbit etmiş, köylünün imkânları

ile devlet dairelerinin malî ve teknik imkânları değerlendirilerek yol, su, okul, cami gibi ihtiyaçlar projelendirilmiştir.

DÜNYADA KÜLTÜR SEVİYESİ YÜKSELİYOR

Unesco'nun istatistik yıllığına göre, dünyada her geçen gün okuma yazma bilenlerin sayısı artmaktadır. Yıllıktaki bazı istatistiklerden anlaşılacağına göre: «Dünyada okuma - yazma bilmeyenlerin sayısı 1950'de yüzde 44'den bugün yüzde 40'a düşmüştür. 1950 yılında her çeşit okulda 257,6 milyon öğrenci varken bu sayı 1960'da 433 milyona yükselmiştir. 1950 ile 1960 arasında ilk okula kayıt yüzde 63, orta ve liselere kayıt ise yüzde 89 artmıştır.

KIYMETLİ ESERLER LÜGATI

Medeniyet tesis edilemeden beri meydana çıkan bütün zenginlikleri belirten «Kıymetli eserler lügatı»nın tanzimi için 408.000 saat çalışıldığı Belçika millî kütüphanesi müdürü tarafından açıklanmıştır. Bu eser için 25.000.000 matbaa hücrufatı kullanılmıştır. Eser 600.000 satırlıktır.

SAN QUENTIN HAPİSHANESİNDE FAKÜLTE AÇILACAK

Berkeley, California (A.A.) California Üniversitesi tarafından açıklandığına göre, ceza ve islah tarihinde ilk defa olmak üzere, San Quentin cezaevinde yakında dört yıllık bir fakülte açılacaktır. Üniversitenin kriminoloji okulu dekanı Joseph D. Lohman bu konuda bir araştırma programını yürüteceğini bildirmiştir.

Program, Ford Vakfı tarafından finanse edilecektir. İdare fakülte, okulun kurulacağı saha, mahkûmların giriş şartları, ders programı ve işbirliği gibi konular bu araştırma programı çerçevesinde ele alınacaktır.

Dekan, bu okulun, suçluların gerçekten islah olmasına yardımcı olacağı gibi, aynı zamanda suçların azalmasını, cezaevinden çıkanların, aynı suçu yeniden işlememelerini de sağlayabileceğini belirtmiştir.

Türkler Surrelizmin

Kurucularıdır

(~~Tabii ki~~ ^{her şeyi sayfadan})
doğrudan doğruya bir ilinti olduğunu anlıyoruz. Ancak, cami, sebil, yazı şekilleri, bezeme motifleri gibi büsbütün tabiat dışı olan şekillerle, insan gövdesi arasında ne ilinti olabilir? İleri sürdüğümüz düşüncenin doğruluğunu kabul etmek için sanat eseri ile tabiat arasındaki ilintinin türlü şekilleri üzerinde biraz durmak gerekmektedir. Tabiat karşısında çalışan bir sanatçı için bu tabiatı özümsemenin üç yolu vardır:

1) Tabiatı olduğu gibi kabul etmek (Tabiatçılık) (naturalisme), ya da gerçekçilik (réalisme),

2) Tabiatı seçerek, sembolleştirerek taklit etmek, ülkücülük (idealisme) yahut da romantizm.

3) Tabiatın şeklini değil, kanunlarını taklit ederek tabiatta olmayanları var etmek, üstgerçekçilik (surrealisme).

Bu son anlayışa göre sanatçı, yine de taklitçidir. Ancak taklitçiliğin bu türü, ne ikinci, ne de birinci taklitçilik değildir. Hiç işkilsiz mimarlık, mobilyacılık, dekorculuk sanatları doğrudan doğruya taklitçi sanatlar değildir. Mimarlık kendisini ancak, üçüncü bölümde bulan bir sanattır. Mimarlık birinciler, ikinciler gibi bir sanat olmamakla birlikte yine de tabiat kanunlarına göre yaratılan bir sanattır. Bir minare karşısına geçip de cılız, bodur, güzel, çirkin hükümlerini niçin veriyoruz? Çünkü, minarede insanı arıyoruz, insanı düşünüyoruz, insan oranlarını bulmak istiyoruz.

YENİ ADAMI PARA KAZANMAK İÇİN ÇIKARMIYORUZ TÜRK
VATANINA YARARLI OLMAK İÇİN ÇIKARIYORUZ YENİ ADAM'A
ABONE YAZARSANIZ ONUN YAŞAMASINI SAĞLAMIS OLURSUNUZ.

I. H. Bal
facıoğlu

bir

I

o

ELEMELER, ELEŞTİRMELER

düşün

ÖNCELER KARŞISINDA YENİ ADAM'IN DÜŞÜNDÜKLERİ

HAYAT NEDİR?

Bernard Shaw'e göre :

«Bir alevdir!»

Bundan başka Nepelon :

«Bir kaledir!»

İspanyol şairi Calderon :

«Bir rüyadır!»

İngiliz tenkitçisi W.E. Henley :

«Bir dumandır!»

İrlandalı romancı Swift :

«Bir faciadır!»

Tanganyika'yı bulan kâşif Richard Burton

«Bir merdivendir!»

Danimarkalı yazar Anderson :

«Bir peri nusalıdır!»

Diye tarif etmişlerdir.

Yeni Adam — Dikkat ediyor musunuz, hepsi hayatı hayat olmayan başka bir şeye benzetiyorlar. Onu niçin ortada «nedir?», karşılığı yok!

SİNEMA VE ÇOCUKLAR

İtalyan Hristiyan Demokrat mebuslardan Ezio Donatini, Meclise bir önerge vererek 16 yaşından küçük çocukların sinemalara girmelerinin yasak edilmesini istemiştir. Mebus diyor ki: «Kısa bir zaman zarfında gösterilen filmlerde 914 silâh, 645 hırsızlık, 360 sarhoşluk, 24 adam öldürme, 179 hırsızlık, 65 silâhlı tecavüz, 120 kız kaçırma, 71 kasden yangın, 65 intihar vakası görülmüştür. Bunlar körpe dimağlarda fena tesir yapıyor. Bu sebeple çocuklar yalnız çocuk filmlerini seyretmelidirler.»

Yeni Adam — Herkes cinai filmlerin çocuklar üzerindeki kötü etkilerini söylüyor. Ancak kimse çocukları cinai filmleri seyretmekten alıkoyabilecek oluştaki çocuk filmlerinin ne olabileceğini, nasıl yapılabileceğini söylemiyor. Çünkü bunu bilmiyoruz.

ACIKLI

Geçenlerde F... talebelerin coğrafi malûma bir anket yapıp göre ankete m... rin bilgi hamu... duğunu kanaa

10

Kolej talebelerinin yarısından azı Birleşik Amerikanın nüfusunu sahil olarak söyleyebilmişlerdir. Yüksek tahsil talebelerinden 4752 si arasından ancak 710'u Yugoslavya'yı çevreliyen memleketleri sayabilmişlerdir.

Yeni Adam — Bu haberin doğru olduğuna hiç şüphemiz yoktur. Okulda öğrenilen şeylerin yüzde yetmiş beşi biraz sonra unutulur. Yüzde onu hiçbir işe yaramaz, Geriye kalan yüzde on beşi de sahibinin okullu olduğunu anlatmaya yarar!

EISENHOWER

General Eisenhower'in başlıca meziyetlerinden biri de, mesai arkadaşlarının çalışmasından en iyi şekilde faydalanmağı bilmesidir. Onun adam seçme hususundaki kabiliyeti bazan arkadaşlarını hayrete düşürür. Geçenlerde, vasat kabiliyet te bir generalin terfiini emretmiştir. Muavini, buna itiraz etmiş o generalin hiçbir işe yaramaz bir adam olduğunu söylemiş. Eisenhower şu cevabı vermiş :

— İnsanlar rakamlara benzerler. Tamamiyle kıymetsiz insan yoktur. Nitekim sıfır bile pek âlâ işe yarayabilir. Mesele onu yerine oturtmasını bilmektedir .

Yeni Adam — Büyük bir yapıcı olan Eisenhower'in düşüncesi çok doğrudur. Faydasız insan yoktur. İnsanları yerli yerinde kullanmayı bilmeli.

PEDAGOGİDE İHTİLÂL

Yazan

İsmail Hakkı BALTACIOĞLU

SINIF, EZBER, SINAV
GÖRENEKLERİNİ YA
ZITAP

EN ÇOK SATILAN KİTAP

Dünyada en çok satılan kitap İncil'dir. İncil'in tamamı değil, bazı parçaları 1136 lisana çevrilmiştir. Yalnız Amerika'da senelik satışı 8 milyondan fazladır.

İncil'den sonra en çok satılan kitap, Dr. Spock tarafından çocuk bakımına dair yazılan kitaptır. 1961 yılının sonuna kadar bu kitaptan, 10 milyondan fazla satılmıştır.

Romanlar arasında Grace Metalions tarafından yazılan Piyton Floce adındaki roman, 11 milyondan fazla satış temin etmiştir .

Yeni Adam — İşte Türkiye gibi kalkınmak isteyen ülkelerin örnek alacağı bir gerçek. Demek kalkınma, ilerileme, yaşama, dinsiz, imansız, ülküsüz olamıyor. Bu böyledir. Ne olurdu, bu gerçeği bir kere anlasaydık.

PICASSO İLE RODİN

Ressam Picasso, resme ilk başladığı sıralarda bir gün büyük heykeltıraş Rodin'e gitti, yaptığı bir resmi gösterdi.

— Üstad dedi, bu tabloyu henüz imzalamadım. Çünkü önceden sizin fikrinizi almak istiyorum.

Rodin, tabloyu eline aldı, evirdi, çevirdi, muayene etti, sonra gayet ciddi bir tavırla :

— Tavsiye ederim, imzala, öğlüm. Hiç değilse hangi tarafından duvara asılacağı belli olur.

Yeni Adam — Eğer bu anekdot doğru ise şu iki şeyden biri yoktur : Ya Rodin, ya da Picasso!

BİR KUNDURACINIZ

Floransa'da açılan üçüncü uluslararası ayakkabı sergisinde İsmail Cevat Görgün adındaki bir kundura sanatçımız büyük bir başarı elde ederek birinci olmuştur. İtalya'da...

...on gün uzatıldığını bildiriyor. Fakat Bowers keyfiyetten malûmattar olmadığı için on gün önce cepheye gitmiş ve orada ölmüştür.
Yeni Adam — Kadere inanan, el bağlayan insanların iş oluşlarını adınımlatabilecek olan şaşırı bir olay!

XX
Gelecek Sayısı

ayd

DAKI

TÜRKİYE'DEKİ KİTAP YAYINININ GERİLEME...

M illî Eğitim Bakanlığı Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğünce tesbit olunduğuna göre, 1965 yılında bütün Türkiye'de basılıp derlenen eserlerin sayısı 5.442'dir. Bunlardan 4,027 si kitap, 1,415'i broşür, plân ve haritadır. 4.514 telif esere karşılık 928 çeviri yayınlanmıştır. İstanbul'da 3.187, Ankara'da 1.783, başka yerlerde 472 eser basılmıştır. Konu sınıflandırması da şöyledir: Sosyal bilimler 1.841, uygulamalı bilimler, 1.011 edebiyat 864, genel konulu eserler 428, tarih coğrafya biyografya 336, güzel sanatlar spor Turizm 278, nazari bilimler 241, din 236, dil 116, felsefe ahlak 91, Bütün bu eserlerden 242'si yabancı ve azınlık dillerindedir: İngilizce 150, Fransızca 37, Almanca 27, Ermenice 15, Arapça 8, Farsça 2, İbranice 2, Rumca 1.

za

Fars

4 1965'te ise tam 5.745 eser basılıp derlenmişti. Arada 303 aleyhte bir durum vardır. Böylece, Türkiye'deki kitap yayınlarında, 1955'denberi, ilk defa olarak bir gerileme görülmektedir:

EN ÇOK OKUYAN MİLLETLER

u → uluslararası yeni bir istatistiğe göre dünyanın en çok okuyan ulusları şunlardır: İngilizler, Norveçliler, Fransızlar, Kanadalılar, Almanlar, Avustralyalılar, İtalyanlar ve İsveçlilerdir.

Acaba en az okuyan uluslar hangileridir?

BOŞ YER KALIRSA
KONUR

YER YÜZÜNDE NELER OLUYOR

SOĞUĞA EN DAYANIKLI MİLLET

Soğuga en dayanıklı insanlar samit gibi Eskimolar değil, Avusturyalılardır.

Merkez Avustralyayı dolaşan Kanadalı biyoloji uzmanı J. S. Hart, incelemelerinde bu sonuca varmış.

Avustralyalı yerliler çok soğuk bir yerde bulununca, gövdelerinin ısı da düşüyor. Böylelikle çok daha az enerji harcayorlar.

Bu özellik irsi olsa gerek, çünkü şehirli de aynı tepkiyi gösteriyorlar.

Kertenkeleler de soğuga aynı şekilde uyarlar. Zaten Avustralya'daki bazı masalarda insanın dedesi olarak kertenkele gösteriliyor.

AMERİKADA TRAFİK KAZALARI

Başkan Johnson, New York barosunun yıllık kongresine gönderdiği bir mesajda Amerikanın, Vietnam savaşından sonra karşı karşıya bulunduğu en vahim meselenin kara yollarında meydana gelen trafik kazaları olduğunu söylemiştir.

Trafik kazalarındaki baş döndürücü ölüm nisbetini «mânâsız ve trafik bir katilam» olarak niteliyen Başkan, pek yakında kongreye kara yolları trafik yönetmeliğini düzenliyen bir kanun teklifi göndereceğini bildirmiştir.

Amerika'da geçen yıl içinde trafik kazalarında 49.000 kişi ölmüş, 3 milyon 500 bin kişi de yaralanmıştır.

AYDA HAYAT OLMADIĞI ANLAŞILDI

İngiltere'deki Jodrell Bank Rasthathanesi, «Luna - 9» dan yeni sinyaller almaya başlamıştır.

Yeni sinyaller dün sabah 2,32 ye kadar devam etmiş ve birsaat 20 dakikalık bu yayın sırasında «Luna - 9» dünyaya üç fotoğraf göndermiştir.

Öte yandan Moskova'da Sovyet yetkilileri, «Luna - 9» un çekerek radyo ile yeryüzüne gönderdiği resimlerden üçüncüsünü de dünyaya açıklamıştır.

Bu resimde Ay yüzeyinde hayat izi görünmemektedir.

YER YÜZÜNDE 1700000 NEBAT VAR

Genova Üniversitesine bağlı Botanik enstitüsü yeryüzündeki bütün nebatların bir kataloğunu yapmaya karar vermiş. Bilginlerin ileri sürdüğüne göre bugün yeryüzünde her cinsten bir milyon yediyüz bin çeşit nebat bulunmaktadır. Cenova Botanik enstitüsünde şimdilik elli bin nebatın kataloga geçirilmesi mümkün olabilmektedir. Çünkü her birinden bir örnek bulabilmek tahmin edildiğinden de zor ve hattâ imkânsız olmaktadır. Bu uzun işin ancak ilerideki yıllarda tamamlanacağı sınımlanmaktadır.

Tribune de Geneve

11 BİN DOKTORDAN YALNIZ 5 BİNİ KALDI

İçişleri Bakanlığı Hekim ve Eczacılar Derneğinin Yönetim Kurulu üyeleri dün bir basın toplantısı yapmış: Türkiye'deki sağlık problemi üzerinde durarak, özetle şunları söylemişlerdir.

«Türkiyede mevcut onbir bin hekimin beş bini yurt dışına gitmiş burada kalan altı binin de bini meslek değiştirmiştir. Çünkü doktorlar kötü şartlar altında çalışmaktadırlar. Ayrıca Mecliste hazırlanan tam mesai kanun tasarısı da kifayetsizdir. Türkiye'deki sağlık problemi ile ne devlet adamlarımız ne partiler ve ne de Meclisimiz ilgilenmektedir. Bu yüzden başlayan hekim göçünün ardı arkası kesilmeyecektir.»

DOĞUM KONTROLÜ NÜFUS ARTIŞINI YÜZDE 40 AZALTACAK RADYO NEŞRİYATI BOŞANMALARA SEPEP OLUYORMUŞ

İngiliz kiliseleri Baspskoposları birini tarafından bir hitabede belirtildiğine göre, radyoların neşriyatı boşanma sebepleri arasında mühim bir yer tutmaya başlamıştır.

Bu rahibe göre, müzik dinlemek yüzünden çıkan münakaşalar, çok defa kavgalara ve nihayet ayrılmalara sebep olmaktadır.

ATOM SANTRALI BERN ŞEHRİNİN GÖBEGİNDE

Bern şehrindeki santralga Nürda esaslı yenilikler yapılması kararlaştırılmıştır. Bu arada «İsviçre Atom Enerjisi Birliği»nden bir mühendis grubu beledyeye başvurarak garda bir yeraltı atom santrali yapmayı teklif etmişlerdir. 1966 da başlanacak olan bu santralde 50.000 kilovat kuvvetinde bir kaynar su reaktörü bulunacaktır.

Ellemler - Eleştirmeler (Önce sayfadan)

ALLAH NEDİR?

Yazan :

İsmail Hakkı BALTACIOĞLU

BÜYÜK TEFSİR'in ilk kitabı

10 Lira

Ödemeli muamelesi yapılmaz.

Sipariş adresi :

Acıbadem, Kadıköy, İstanbul

Telefon :36 25 44

Büyük Punto olsun

12'inci sayfaya alınacak

ikinci sutfana

İNSANOĞLU, SEN

Yazan: Fadime Baltacıoğlu

Allah'ın büyüklüğüne inanmamak elden gelir mi? Gören göz, seven gönül için her yerde Allah vardır. Yeni doğan bebeğin anasının memesine sarılması, ana kuş yuvaya dönünce yavru kuşların civıdayışları Allah'ın büyüklüğünü bize daha çok anlatmaya yetmez mi? Bütün bunları görüp de insanlığın Allah'ın büyüklüğünü anlamaması elden gelir mi? Bir taraftan doğan ayı diğer taraftan batan güneşi görüp de Allah'a inanmamak elden gelir mi? Gökyüzünü süsleyen küme yıldızları, dönülgesi üzerinden koşan ayı görüp de Allah'ın büyüklüğünü anlamamak elden gelir mi? Fırtına kopunca, şimşek çakınca, gök gürleyince, ortalık toza, dumana karışınca tüyler ürpermesin elde mi? Ufacık çekirdekte üreyen ağaçların yemişlerini yerken, Allah'a şükretmemek onu tanımamak olur mu?

ALLAH NEDİR?

Yazan: İsmayil Hakkı BALTACIOĞLU

BÜYÜK TEFSİR'in ilk kitabı

10 LİRA

Ödemeli muamelesi yapılmaz.

Sipariş adresi:

Acıbadem, Kadıköy, İstanbul
Telefon: 362554

İşte bu yücelikler karşısında Allah'ı tanımak istemeyen insanlığı, sen ne nankörsün!. Allah seni yoktan var etti, seni özlü topraktan yarattı, sana biçim verdi, akıl verdi. Sana söz söylemesini öğretti, doğru ile eğriyi gösterdi, günah ile sevabı, haram ile helali öğretti. Seni büyüttü, yükseltti, şeytan ile meleği, içinde hurma ağaçları bulunan cennet ile içinde zakkum ağaçları bulunan cehennemini bildirdi. İyi ile kötüyü nasıl ayıracığını öğretti. İnsanlığı! Sen nasıl olur da ona inanmazsın?

Birgün boruya üfürüleceğini, o günün çok çetin bir gün olacağını,

tadacağın o korkunç azabı hatırlayıp ta Allah'ım sen günahlarımı affet demeysin!

DOĞUM KONTROLÜ
New York Eyalet Üniversitesi İlim Araştırmalar Enstitüsü yöneticisi Dr. Raymond Ewell bir Senato Encümenine verdiği izahat sırasında doğum kontrolü programlarının uygulanması yolu ile Asya, Afrika ve Latin Amerika'da nüfus artışı tempcusunun yüzde 40 nisbette azaltılabileceğini söylemiştir.

Uzman, buna rağmen besin ve nüfus arasında makul bir denge sağlanması için tarımsal kalkınmaya hız verilmesi gerektiğini anlatmıştır.

Dr. Ewell doğum kontrolü programlarının Formosa ile Güney Kore'de iyi bir seyir gösterdiğini, Türkiye, Hindistan, Pakistan, Mısır ve Tunus'ta programların uygulanmasına başlanıldığını söylemiştir.

«SUNİ GÜNEŞ» YAPILDI!

Münih Max-Planck Enstitüsü Profesörlerinden atom bilgini Schlüter ve arkadaşları tarafından laboratuvarında hidrojen bombasından «Sun'i güneş» elde edilmiştir.

Şimdiye kadar Amerikan, Sovyet ve İngiliz bilginleri, üzerinde çalıştıkları bu «Atom bombasını ehlileştirme» konusunda hiç bir başarı elde edememişlerdi.

Prof. Schlüter ve çalışma arkadaşları hidrojen atomu çekirdeğini 60 milyon dereceye kadar ısıtmaya muvaffak olmuşlardır. Bu tıpkı güneşteki hidrojen atomlarının parçalanmasından açığa çıkan enerjidir.

Bu şekilde ehlileştirilen hidrojen atomlarından radioaktif kalıntılar kalmamaktadır.

DÜNYANIN DÖNÜŞÜ YAVAŞLADI

Dünyanın kend eksenini etrafındaki dönüşü hissedilir derecede yavaşlamıştır ve bilginler bu olayı zah etmekte âciz kalmaktadırlar. Geçen yılın dokuz (9) ayı içinde, günlerin 0,6 milisaniye uzadığı tesbit edilmiştir.

Yeni Adam Kitapları

BALTACIOĞLU'NUN ESERLERİ

Allah Nedir?	1000
Sosyoloji	1000 »
Türke doğru (İkinci cilt)	600 »
Batiya Doğru	600 »
Haikın Evi	250 »
Tiyatro	250 »

PSİKOLOJİ

Sapıklar	50 »
----------	------

EĞİTİM

Toplu Tedris	750 »
Öğretmen	400 »
Rüyamdaki okullar	250 »
Çocukların Terbiyesi	200 »
Talim ve Terbiyede İnkılap (Arap harfleriyle)	600 »
Gençler İçin En Büyük Tehlikeler	250 »
Genç Kız	50 »
1) Hayatta Muvafakiyetin Şartları	20 »
2) İnanacaksın, Başaracaksın	20 »
3) Kendine Dön	20 »
4) Vatanımı Sev, Orduya İnan	20 »
5) Vazifeni Yap, Yapıcı Ol	20 »
Ben Bir Türküm	25 »
İyi Çocuk	25 »

ROMAN

Batak (Roman)	750 »
Yalnızlar (Hikâyeler)	250 »

PIYES

Ölüler	250 »
Andaval Palas	250 »
Kafa Tamircisi	250 »
Akıl Taciri	250 »
Kütük	250 »
Karagöz Ankara'da	250 »
Dolap Beygiri	50 »
Burgu (Samime Baltacıoğlu)	100 »
R. H. Quicke, Loce	50 »
Halis Özgü, Aşkın Psikolojisi	250 »

Bunun yerine 11'inci Sayfada konacak

ilk

Bununca sutfana

ay1
Bu kısım çıkacak

BİR KOMPLEKS

Yeni İstanbul

Yazan : Tarık BUGRA

ABANCI memleketlerden birine giden bir Türk genci yurda dönmeye karar verdi. Rasin adındaki bu değerli gencin oradaki aylık kazancı 20 bin lirayı buluyordu. Fakat kararda paranın rolü yoktu, Rasin Türkiye'ye «Türkiye'deki ahlâk prensiplerinin aksi istikâmetinde akan büyük sel felâketi içinde boğulmaya mahkûm» olmaktan korktuğu için gelmiyecekti.

Rasin ahlâk durumumuz hakkındaki bu teşhisi ile yeni bir keşifte bulunmuyor, fakat lüzumundan pek fazla bilinen bir gerçeği tekrarlıyordu. Bu bir.

İkincisi ve asıl önemlisi, Rasin «büyük sel felâketi içinde boğulmak» istemiyen tek temiz insan değildir. Türkiye'de aynı endişeyi tâ canevinde duyan yüzbinlerce insan vardır. Rasin'in bunlardan farkı o «büyük sel felâketi»nde kaçışı değil de, yurd dışına kaçışıdır. Bu cümle ile şunu demek istiyorum, şu kompleksi: Rasin kompleksi felâketten kaçış değil, felâket yaratan kaçıştır.

Yurd dışına akınların başladığı bu devrede meseleye bir de bu açıdan bakınız. Türkiye'de Türkiye'den kaçmış yüzbinlerin yaşadığını fark edeceksiniz. Bunlar kendi ahlâk dâvalarını batağa girmemekle çözdüklerini sanmakta gafletlerini vicdan huzuru saymaktadırlar. Halbuki batak büyümekte, sırf onların aksiyon adamı olamayışlarından büyümektedir: Gafletleri devam ettiği takdirde ergeç onları da yutacaktır. Ve Rasin gibileri işte yutulmuştur bile. Onun artık ne Türkiye, ne de kendisi için şansı vardır. O artık, asırlarca süren ve milyonlarca defa tekrarlanan «Serseri Yahudi» trajedisine mahkûmdur. Kazanç ve başarısının teselli gücü de bu trajedinin ağdası karşısında milyonlarca defa ilfâs etmiştir, bunu Rasin ve Rasniler de deneyecektir.

Fakat bizi ilgilendirmesi gereken

(İz ne isayfa sa-
Tün ile)
Mutfulmuş

bu denemeler değil, Türkiye'deki Rasin'ler problemi olmalıdır. Biz bıkmadan, usanmadan, bilhassa yılmadan Türkiye'deki Rasin'lere şunu anlatmaya çalışmalıyız:

Sırf iyi olmak, sadece kendi çevresi içinde ve kendisi için iyi olmak kötülüğün en zararlısıdır. İyilik, kötülüğe karşı aralıksız bir şekilde savaşmaktan başka bir şey olamaz.

Rasin kompleksi, kötüyü bilmek, fakat kötüye karşı harekete geçecek yerde tesbih böceği gibi içine kapanmak, kaçmaktır.

Her cemiyette ahlâk bozulur, bozulmuştur da, mîdeciler, düzenbazlar, lâf ebeleri her cemiyette araya çıkmak fırsatını koparabilirler, koparmışlardır da. Fakat bunların arenada yerleşip kalmaları, ıslıkla, yuha ile çekip gitmelerini ancak ve ancak Rasin kompleksi'nin suç ortaklığı ile mümkün olabilmiş, kısacası ahlâksızlık seli selden kaçanların, mücadeleyi göze alamayanların yüzünden felâket halini almıştır.

Bunun için de yurd dışındaki Rasin ve Rasinler değil Türkiye'deki Rasin kompleksi. Yoksa Türkiye'de temizlik ve iyi niyetleri dışarı kaçan veya dışarda kalanlara eşit yüzbinlerce Rasin vardır. Fazla olarak Türkiye'de, ihtiyar dünya ile yaşıt o ebedî savaşta, iyi ile kötünün, dürüstlük ile hilenin, içtimaîlik ile bençiliğin savaşında cephelerini seçmiş yüzbinler de vardır. Övülecek olan bunlardır, kötülükten kaçanlar değil kötülükle dişdişe, başbaşa savaşanlardır. Rasin kompleksi, olsa olsa, bu savaşçılar için ikinci bir gaile, ikinci bir cephedir. Rasin'ler öğrenmesin, utansın.

(Yeni İstanbul)

Alınmış

meleri

de

DÜNYANIN HAVASI

MERAK UYANDIRAN OLAYLA

BUENOS AIRES, — Beş kıtadan gelen 200 delegenin katıldığı «Hava temizliği» kongresi, dün açılmıştır.

Açılış konuşmasını yapan Arjantinli Profesör Juan Kaplan, dünya havasının gittikçe kirlendiğini, Okyanus kıyıları, veya Alp gölleri gibi havasının güzelliğiyle tanınan yerlerde bile havanın artık temiz sayılamayacağını söylemiştir.

Oturumlarda, 70'den fazla bilimsel rapor okunacaktır.

Delegelere dağıtılan broşürlerde, havanın ne kadar çok kirlendiğini anlatan şu örnekler vardır:

İngiltere'de bacalardan havaya her yıl dört milyon ton kir zerresi dağılmaktadır.

Amerikan Bilimsel İlerleme Derneği Pittsburgh Çelik Endüstrisi şehri, günde etrafına 25 tonluk kir vermektedir. Bir litre havada genellikle 35.000 ilâ 140.000 kir zerresi bulunmaktadır.

HAFIZAYI KUVVETLENDİREN İLAÇ

Amerikan Bilimsel İlerleme Derneği'nin organı olan haftalık «Science» dergisinin bildirildiği göre, Plotnikoff ile Glasky adında iki Amerikan bilgini, hafızayı kuvvetlendiren bir ilaç bulmuşlardır. İki bilgin, derneği 26-31 Aralık tarihlerinde Berkeley'de (California) yapacağı yıllık kongreye bu konuda bir rapor sunacaklardır.

Dergi, ilacın niteliği konusunda fazla bilgi vermemekte, sadece son yıllarda bütün dünyadaki biyokimyaçıların sinir hücreleri kimyasında yaptıkları araştırmalar gözönüne alınca bu iki Amerikalı bilginin çalışmalarının başarıya erişmesinin şaşılacak bir şey olmadığını yazmaktadır.

«35 YIL SONRA 3 MİLYAR İNSAN AÇ KALACAĞIR»

Birleşmiş Milletlere bağlı Gıda ve Tarım Teşkilâtı (FAO) da dünyadaki gıda ve nüfus meselesi ile ilgili müzakerelere başlamış bulunmaktadır.

FAO Teşkilâtı Başkanı Hintli B. R. Sen, yapmış olduğu konuşmada dünyanın artan nüfus karşısında gıda bakımından yarışı kaybetmekte olduğunu ifade etmiştir.

Nitekim Sen, bundan 35 yıl sonra 3 milyar insanın açlık içinde olacağını, bu durumun da «büyük sosyal huzursuzluklar hattâ /htilâllere» sebep olabileceğini belirtmiştir.

Başkan, Refah komitesinin «insanların açlıktan kurtulma» hürriyetleri hususunda İnsan Hakları Beyannamesine bir hükmün konulmasını istemiştir. Başkan bu sayede bütün milletlerin insanları bir an önce açlıktan kurtarmak için işbirliği yapmaya davet edilmesini de istemiştir.

TELEVİZYON BOŞANMA SEBEBİ OLUYOR

İsveçte televizyon önemli bir boşanma sebebidir. Ev kadını kocasını, eve televizyonun karşısına geçip kurulmak ve yemeğini orada yeyip yatmaya gitmek için gelmekle suçlamaktadır.

Her İsveç evinde televizyon vardır ve herbir İsveçlinin hayatı televizyon tarafından düzenlenmektedir. Saat 22 haberleri sonuna kadar evin efendisini küçük ekranın

karşısında yemeğini sindirmeye bırakmak için tam bir sessizlik hükmü sürmelidir.

Sonra, günlük işinden olduğu kadar programdan da yorulan İsveçli adam, onu bütün gün beklemiş olan karısıyla konuşmaksızın yatmaya gider. Daha beteri, ev kadınına göre kocalık görevi de yerine getirilmemektedir. Kızın bir İsveçli kadın:

— Bir metresi olduğunu öğrenmeyi tercih ederdim! demekte tereddüt göstermemiştir.

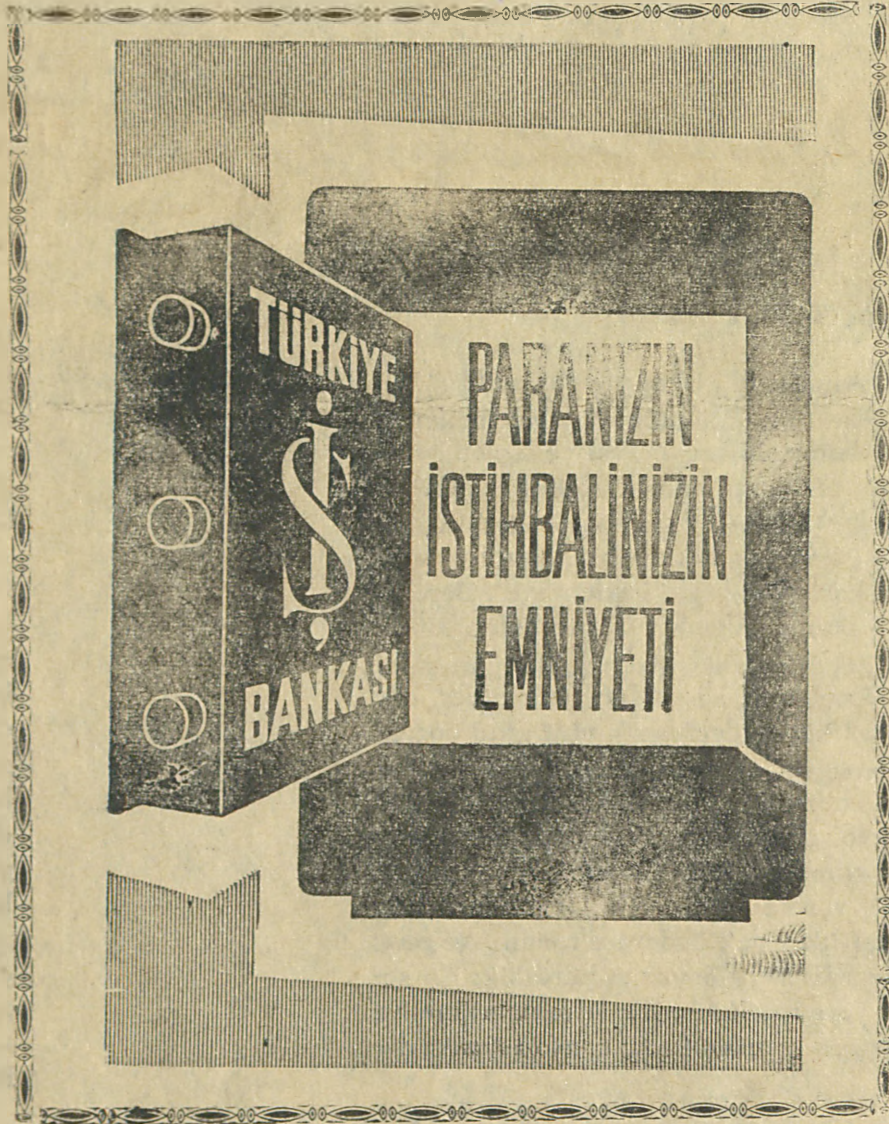
BEKAR ERKEKLER EVDE KALMIŞ KIZLARDAN DAHA FAZLA BEDBAT

Berkeley, California, (a.a.),

Bekâr erkekler, evde kalmış kızlar veya evli erkeklerden daha çok bedbin, hayata küskün ve âsâbidir.

Ruh Sağlığı Millî Enstitüsü son çalışmaları sonucu bu gerçeği ortaya koymuştur. Berkeley'deki Ruh Sağlığı Enstitüsü psikiyatrist-

(Altı 16'ncı sayfada)

ALEVİLİK NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Yazan : İsmayıl Hakkı BALTACIOĞLU

Tefrika Numarası

- 1 -

Millet olmanın ilk şartı birlik, bütünlüktür. Dinde, dilde, sanatta birlik, bütünlük. Sünnilerle alevileri birbirine düşman iki varlık gibi göstermek Türk vatanını ikiye ayırmaktır. Aleviliğin ne olduğunu doğru olarak öğrenmeliyiz.

SÖZE başlamadan önce, karanlıkta kalabilecek bir noktayı aydınlatmak isterim. Alevilik üzerine bu satırları yazan ben, bütün Baltacıoğulları gibi, sünnî bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş, sünnî terbiyesi almış, sünnî kalmış bir insanım. Onun için burada, bilim sayar bir insanın bilim düşüncesi ile verdiği yargıların, vardığı sonuçların, bir alevinin sübjektif, özel, şahsî, kişil düşünceleri olarak anlaşılması doğru olmaz. Amasım gerçeklerin anlaşılması, Türk yurdunun birliğine, bütünlüğüne çalışmaktır. Bu, benim için bir ahlâk borcudur. Bu açıklamayı yaptıktan sonra konuya girebiliriz.

SİZ DE benim gibi yıllardanberi «milliyet» denilen o çözülmez düğümü çözmeye uğraşmış iseniz, Ernest Renan'ın psikolojik birliğe dayanan milliyet tarifini öğrenmiş, Ziya Gökalp'in kültür birliğinde kendini bulan tarifini de eleyip eleştirmiş olacaksınız. Ancak benim gibi siz de, aranıp bulunması ömürlere bedel olan bu tariflerden hiçbiri ile yetinemeyeceksiniz. Neden? Yanlış oldukları için mi? Eksik oldukları için mi? Hayır, «milliyet» denilen sosyal gerçek çok geniş, çok girift, bu tarifler de çok dar, çok yüzde oldukları için...

O zaman ne yapacaksınız? Kitaplara kapanıp kalacak mısınız, yoksa Rönesans insanları gibi olaylara mı

yöneleceksiniz? Besbelli ki olaylara yöneleceksiniz. Bu olaylar size gerçeğin giriftliğini, zenginliğini, hattâ estetiğini gösterecektir. Bu gerçekler acununda milliyetin tarifi için bulabileceğiniz en temelli karakterler neler olacaktır? Siz de benim gibi kırk yıl çalıştıktan sonra göreceksiniz ki, bu temelli karakterler «gelenek» adını verdiğim özelliklerdir. Hayvandaki belkemiği gibi hiç değişmeyen birtakım özelliklerdir: Dilde yapı, müzikte melodiler, anlatımda mimikler, bezemede motifler, mitler, masallar, atasözleri gibi birtakım gelenekler... İşte beni yirmi beş, otuz yıldanberi aleviler, aleviliğin türü kolları üzerinde incelemeler yapmaya yelleyen sebep, bu milliyet gerçeğini sonuna değin aydınlatmak istememdir. Eğer milliyet gerçeğinin bir «gelenek birliği» olduğunu anlamamış olsaydım, ne alevilik gerçeğini kavramış olacaktım, ne de Doğu'da kürtçe konuşanların, Hatay'da arapça konuşanların, Karaimlerin, Gagavuzların Türk olduklarını anlayamıyacaktım.

Şunu da açıklamak isterim ki, bizler gibi ilk gençliğinden beri, alevî düşmanı olan softaların talkınları, etkileri altında kalmış, kafası alevîler hakkında yalan, yanlış söylentilerle doldurulmuş olan insanların, alevî gerçeğini hiç bozmadan, olduğu gibi kavrayabilmesi, sonra yine bunu o doğrulukla açıklayabilmesi,

öyle kolayca yapılabilecek işlerden değildir.

İşte ben de her sünnî Türk gibi, alevî doğrusunun yerine alevî yanlışını kafamda taşıdıktan sonradır ki, alevilik denilen gönül ve kafa gerçeğini doğru olarak açıklayabilmek için güçlük çektim. Çünkü insan ruh yapısının gereğince, önel düşünmeye çok eğilendir. İnsan için bu duysal durumdan kurtulmanın tek yolu bilim tekniğine, metoda dört elle sarılmaktır.

Benim yaptığım da budur: Alevî gerçeğini olduğu gibi, sünnî korkusu ile değil, bilim ilgisi ile incelemeye, açıklamaya çalıştım. Tıpkı bir fizikçinin yıldırım olayını incelemesi gibi, tıpkı bir biyolojistin evrim olayını incelemesi gibi, tıpkı bir sosyologun intihar olayını incelemesi gibi, objektif, nesnel olarak.

ALEVİLİĞİN DOĞUŞU

Alevilik der demez ilk düşünülen, Hazret-i Ali'dir. Alevilik, Ali sevgisi ile başlar. Bütün alevîlerde, alevilik adı altında toplanan bütün mezheplerde ve tarikatlerde bu sevgi vardır. Sünnîler de Ali'yi severler. Ali sevgisi yersiz bir sevgi değildir. Çünkü Ali doğrudur, iyidir, güzeldir. Türkün maşerî vicdanında insanlık değerleri için ayırdığı ve benimsemiş olduğu her değer, her erdem, Ali'de

(Altı 15'inci sayfada)

Alevilik Nedir, Ne Değildir ?

(14'üncü sayfadan)

vardır. Onun için Ali, alevilerin sevgilisidir ve Türklüğün timsalidir.

Ali, çocukluğunda bile putlara tapmuyordu. Onun için ona, «kerem - Allah-ü vechehu» denilmiştir. Ali, ilk müslüman olanlardan biridir. Ali, Tebük savaşından başka bütün savaşlarda peygamberin yanında bulunmuştur, onunla birlikte savaşmıştır. Uhud'da altı yerinden yaralanmıştır. Hayber'e hücum ettikleri gün de, birçok savaşlarda olduğu gibi sancağı, livayı Muhammed'i taşımıştır. Şu sıfatlar onundur: Ali-yy-el Mürtezâ, Esad Allah al-galib, Şir-i Yezdan, Şah-ı Evliyâ Şah-ı Merdân. Tarihte Âl-i Abâ adını alan, Ali'nin de içinde bulunduğu aile topluluğunda şunlar vardır: Peygamber, kızı Fatime, peygamberin iki torunu, Hazreti Ali.

Alevilerdeki Ali sevgisi, sün- nilerdeki gibi normal bir sevgi değil, coşkun, taşkın, normal üstü bir sevgidir. Bu özelliği nasıl anlamalı? Alevilerdeki Ali sevgisinin Daynağı Hzaklarda, derinlerdedir Bu noktada biraz durmalıyız. Ali kimdir? Ali, Allah'ın sevgili kulu Muhammed'in amcasının oğlu, yeğenidir. Her ikisi de Kureys kabilesindedir. Kureys, Arap oğlu Arap (Arab-ı ârîbe) değildir. Sonradan Araplaşmış Arap (Arab-ı müstarebe) dir. Kureyslilerin atası İbrahim peygamberdir. İbrahim Peygamber'in babası Azer'dir. Azer sâmi değil, turanidir. Bütün bunlar birtakım kuruntular değil, tarihin verileri, belge- leridir.

Şimdi bir de Kur'an ne diyor, onu dinliyelim. Bir âyete göre, ne İbrahim, ne de İbrahim'den üreyenler yahudi, nasrani değildirler. Başka bir âyete göre de, bütün peygamberler İbrahim'in soyundan gönderilmiştir.

Şimdi bir de peygamberimiz ne diyor, onu dinliyelim. Peygamberimiz bir hadisinde şunu diyor: yer yüzünde türk kavmi diye bir kavim vardır, onunla iyi geçinin, çünkü asıl bir kavimdir. Başka bir hadisinde de, ben araptanım, arap benden değildir, diyor.

Biraz da etnografyaya göz atalım. Eski arap totemleri hep erkek

totemlerdir. Oysa ki Kureys kabilesinin totemleri arasında dişi olanlar da vardır. Böylece totemleri seçmek işinde kökü arap olan kabilelerle sonradan arap olan kabilelerden Kureyslilerin arasında temelli bir ayrılık daha vardır.

Şimdi biraz da peygamberimizin ve Ali'nin taşıdıkları ahlâk geleneklerine dikkat edelim. Bu iki insanın yaşayışını, karakterini inceliyelim. Bunlar hiç de arabınki değildir.

Bütün bu tarihî, etnografik bilgiler peygamberimizle yeğenin türk soyundan gelme, türk millî geleneklerini taşıyan insanlar olduklarını göstermiyor mu? Bu belgeler, en aşağı, peygamberimizin türk soyundan geldiği konusunda bir hypothèse, bir varsayım yapmamıza izin verir. İncelemeyi sonuna kadar ilerletmek, bütünü aydınlatmak tarihçilere düşer.

Bu inceleme yapıldıysa, şimdiden kesin olarak bilinen bir gerçek varsa o da şudur araplar ile peygamberimiz, araplar ile Ali arasında daha ill günlerde çarpışma olmuş, bu çarpışma tarih boyunca araplarla türkler arasında sürüp gitmiştir. Bunu man içinde sürüp gitmesini hilâfet kavgası ile açıklamak elde değildir. Besbelli ki bu iki takım insan arasında kafa ve gönül ayrılığı vardır. Evet, peygamberimizin Mekke'de bir hilâfet kavgası diye yorumlamak kolaydır. Ancak, bu çatışmanın za gördüğü o karşıkoyma, o karalama, o düşmanlık başka türlü nasıl açıklanabilir?

nabilir? Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göçmesi, Muaviye, Ali, Hasan, Hüseyin, Kerbela olayları başka türlü nasıl açıklanabilir?

Bu çatışmanın bir evresi halife Ali ile Muaviye orduları arasında ola nsayf savaşıdır. Ali ordusunun yirmibeş bin, Muaviye'nin ordusunun kırkbeş bin ölü verdiği bu kanlı savaştan sonra islâm birliği ikiye ayrılmıştır: Biri «şîa» denilen Ali taraftarları, öbürü «Nevasıp» denilen daha sonra da «sünnî» adını alan taraftır.

Tarih Deyimleri ve sözlüğü adlı eserdeki şu satırlar ne kadar düşündürücü, ne kadar üzücüdür:

«Bektaşlık Anadolu'nun ortasında ıssız bir köyde uyanmıştır. Ulemanın nazarından uzak kaldığı gibi, şehirlilerden ziyade köylüler ve yörüklerin arasında yayıldı. Hattâ çok zaman göze bile çarpmadı. Ancak tamamiyle teessüs ettikten ve dal budak saldıktan sonra anlaşıldı.» (Sahife: 196)

Sözün kısası, alevilik Ali'nin şehit edilmesinden sonra yayılmaya başlamış, Hasan ile Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra da arab olmayan ülkelerde bütünü yayılmıştır. Irak'ta Mısır'da ise pek az yayılabilmştir. Aleviliğin yayılan şekilleri şunlardır: Haydarîler, Kalenderîler, Abdallar, Bektaşîler.

Açıkça görülüyor ki sünnî-alevî çatışması ta o zaman başlamış olan haşimî-emevî çatışması, sünnî-alevî şeklinde sertliğinden hiç bir şey kaybetmeden bu güne kadar sürüp gelmiştir.

YENİ ADAM

Bundan sonraki yayınlarında Türklerin Dinde Dilde Sanatta niçin üstün olduklarını göster-
vecektir, Yeni Adamı böyle yaparak Demokrasi Cumhuriyete hizmet etmiş olacağına inanıyor

Büyük İnsan Şahsiyeti

FELSEFE İLE SAADET
ünün birinde Julien Benda'nın yanında felsefe ile saadetten söz açmışlardı. Bende şunu demiştim:
— Felsefe saadetten vaz geçebilir. Ancak, felsefesiz saadet olmaz.

FAZİLET

aül Valery faziletin iflâs ettiğinden söz ediyordu. Duhamel'e sorular, cevap verdi:
— İnsanlığın asıl fazileti fazilete muhtağ olmasıdır.

MEKAK UYANDIRAN OLAYLAR

(13'üncü sayfadan)

lerinden Dr. Genevieve Knupfer'in yönettiği araştırmalar sonucu dünyadaki en mesut insanların evli erkekler olduğu ortaya çıkmıştır.

Dr. Knupfer'in ruh sağlığı uzmanlarından kurulu ekibi yaşı 23 veya 23 ün üzerinde 785 kişiyle konuşmuş ve kendilerine saadet ruhi düzen ve işinden memnun olma yönlerinden gerçeği ortaya koyacak çeşitli sorular sormuştur. Araştırmalar sonucu evli erkeklerin bu üç kategoride en yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Sayfa 16'ya

~~16~~

Yüksük Kalite

Ucuz Fiat

Sevdiğiniz renk ve desen

YALNIZ

SÜMERBANK

Mağazalarında

Zarif biblolar, vazolar

Porselen Takımlar

Sümerbank'ta

Zevkini ve kesesini düşünenlerin

uğrayacakları yer : Daima

SÜMERBANK

Mağazalarıdır.

Zarif ve Keseye uygun şekilde giyinebilmek

SÜMERBANK

Mağazalarına

Uğramakla,

Tasarruflarınızı verimli hale getirmekte

SÜMERBANK'a

Para Yatırmakla

Mümkündür

SÜMERBANK

Fadime

Baltacıoğlu

(3'üncü Sayfadan)

Fadime inanılmıyacak bir çabuklukla ilerliyordu. Aradan üç ay geçmişti. Yine bir gün Cüda geldi. Tablolarından biri önünde durdu. Şunu dedi:

— Fadime Sen artık resim öğrencisi değilsin, ressam oldun. Bundan sonra hocaya ihtiyacın yok.

Cüda çok iyi tanıdığımız bir insandır. Her zamanki gibi inandığını, düşündüğünü söylüyordu. Fadime bir yandan kendi vergisiyle, bir yandan da değerli hocasının etkisi ile çalışıkça çalıştı. İstanbul'da, Ankara'da, Kars'da altı sergi açtı. İlerledikçe ilerledi. Günün birinde Baltacıoğlu'ya şu soruyu sordum :

— Baltacıoğlu, Fadime'nin böyle birden bire yetişmesini nasıl açıklıyorsunuz? Bana şunu dedi :

— Şaşırtıcı bir olay. Ben de bu konu üzerinde duruyorum.

Samime BALTACIOĞLU

Kısa Tetkikler

Bence; Atatürk'ün en büyük eseri Türk milletinin yaratma kabiliyetini hiç bir inkılâpçıya yahut hiç bir fikirçiye müyesser olmayan bir sanatkârına müyesser olmıyan icare eden, bütün medenî hamleleri-sana'tkârlarına müyessir olmıyan muazzam bir ihtirasla bu düşünceye inanmasıdır.

Büyük Atatürk'ün akıllara hayret veren bütün maddî teşebbüslerini idare eden, bütün madenî hamlelerini kovalıyan yaratıcı kudreti işte bu anlayış ve duyus dehasıdır.

YENİ ADAM

'AYLIK FİKİR SANAT

GAZETESİ

Sahibi : Samime Baltacıoğlu

Genel Yayını Yöneten :

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu

Nüshası : 100 Kuruş

Adres : Acıbadem, Kadıköy,
İSTANBUL

Telefon : 36 25 44

Dizgi ve Baskı Şenyuva
Matbaası

Ankara — Tel : 10 73 23

Boğaziçi Üniversitesi
Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi
Kişisel Arşivlerde İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

İsmayil Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRTO300301